

Asia: VN/1660/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta luonnonsuojeluasetukseksi (valtioneuvoston asetus) - ruotsinkielinen käännös lisätty

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Bioenergia ry kiittää mahdollisuudesta esittää näkemyksensä asetuksesta ja toteaa seuraavaa:

Luonnonsuojelulain (LsL) ja -asetuksen (LSA) välinen ajallinen viive, LSA:n kattavuus ja viranomaisyhteistyö

Uusi luonnonsuojelulaki on tulossa voimaan jo 1.6.2023 ja sen soveltamiseen liittyvä luonnonsuojeluasetus on vasta valmisteilla (lausuntoaika päättyy 28.4.2023). Bioenergia ry:n mielestä uuden lain soveltamisen kannalta välttämätön asetus on valitettavan myöhässä jo kuukauden kuluttua voimaantulevaksi päätetyn luonnonsuojelulain kannalta. Uhkana ovat epämääräiset tulkinnat asetuksen viipyessä ja mikäli ELY-keskusten valmistelemia ohjeita maanomistajille eräiden uhanalaisten lajien ja luontotyyppien tunnistamisesta ei saada valmiiksi.

Lausunnolla olevaan LSA-luonnokseen olisi ollut hyvä sisällyttää myös pian annettavat asetusluonnokset maisema-alueista, tietohallinnosta ja ekologisesta kompensatiosta hyvän lainvalmistelutavan ja koherentin oikeuskäytännön tavoitteiden mukaisesti. Erillisten, samaa aihepiiriä koskevien asetusten antamiseen tulisi olla hyvät perustelut, joita nyt näiden asetusten valmistelusta ei käy ilmi.

Nykyisessä luonnonsuojeluasetuksessa säädetään viranomaisten yhteistyöstä, mutta lausunnolla olevasta asetusluonnoksesta tällainen säädös puuttuu. Yhteistyö ympäristöviranomaisten sekä maa- ja metsätalousviranomaisten ja Suomen metsäkeskuksen välillä on yhä tärkeämpää käytännön toimeenpanon ja strategisten linjausten kannalta. Vain tiiviin yhteistyön avulla voidaan varmistaa uusiutuvien luonnonvarojen käytön kokonaiskestävyyttä esim. rajauspäätöksiin liittyen.

Määrittelyjen ja rajausten tarkkuus

Luontotyyppien suojelu edellyttää täsmällisyyttä ja tarkkarajaisuutta, koska kyse on omaisuudensuojan rajoituksista ja viranomaisten yhtäläisistä tulkinnoista toisiaan vastaavissa tapauksissa. Täsmällisten määritelmien tarve korostuu tilanteissa, joissa luonnonsuojelulain luontotyyppilistalla on merkitystä maankäytön suunnitteluun ja toteutukseen. Suojelu tulee kohdentaa ekologisesti vaikuttavasti ja kustannustehokkaasti.

Luonnonsuojelulain 64.1 §:n mukaan ELY-keskus voi päättää suojella nimenomaan luonnontilaisen tai luonnontilaiseen verrattavan esiintymän. Asetusluonnoksen perustelumuistion luonnoksessa viitataan luonnonsuojelulain perusteluihin, joiden mukaan luontotyyppien esiintymien määrittelyssä ja rajauskäytännöissä olisi tarpeen ottaa huomioon riittävän laaja-alainen ekologinen kokonaisuus. Ote perustelumuistion luonnoksesta: ”Luontotyyppien esiintymien määrittelyssä huomioitaisiin riittävän laaja-alaiset ekologiset kokonaisuudet, jotta luontotyyppien ominaispiirteet voidaan turvata pitkällä aikavälillä. Määrittelyillä tavoiteltaisiin toiminnallisia ekologisia kokonaisuuksia, joissa esiintymään rajattaisiin myös luontaisesti kehittyvät tai ennallistamiskelpoiset osat luontotyyppin välittömästi lähiympäristöstä.”

Tällöin mahdollisesti luontaisesti kehittyvät tai ennallistamiskelpoiset osat luontotyyppin välittömästi lähiympäristöstä otettaisiin myös huomioon. Bioenergia ry esittää, että mahdollisesti ennallistamiskelpoisia tai muutoin luontoarvoiltaan potentiaalisia kohteita ei sisällytetä rajaukseen, koska tällöin perusteltavuus heikkenee ja ehdollistuu. Luontotyyppien suojelua koskeva rajauspäättös voidaan aina tehdä vastoin maanomistajan tahtoa, mutta rajausperusteiden on oltava täsmällisiä ja tarkkarajaisia vailla subjektiivisuutta ja spekulatiivisuutta. Viranomaiselle ei tule jäädä sellaista harkintavaltaa, jossa pakottaviin elementteihin kytkettäisiin mahdollisuus tehdä maanomistajan määräysvaltaa merkittävästi rajoittavia päätöksiä esimerkiksi kohteen luontoarvojen tulevaan kehitykseen liittyvien olettamusten perusteella tai ”varmuuden vuoksi”. Rajattavan kohteen on siis rajauspäättöstä tehtäessä oltava koko alueeltaan luonnontilainen tai luonnontilaiseen verrattava, minkä lisäksi sen on koko alueeltaan täytettävä tarkempi luontotyyppikohtainen määritelmä.

Perustelumuistion luonnoksessa on selostettu luontotyyppien ominaispiirteitä heikentäviä toimenpiteitä. Ote perustelumuistion luonnoksesta: ”Luontotyyppien ominaispiirteet ovat erilaisia, joten suojelun vaikutus alueen käyttöön olisi arvioitava tapauskohtaisesti. Rajauspäättöksessä selvitetäisiin luontotyyppien tilaa, ominais- ja erityispiirteitä sekä rajausta koskevat seikat. Ominaispiirteitä heikentäviä toimenpiteitä voivat luontotyyppistä riippuen olla esimerkiksi vesitalouden muuttaminen, kallioperän louhinta tai maa-aineisten ottaminen, kasvillisuutta vaurioittava kulutus tai puuston rakennetta muuttavat metsätaloustoimenpiteet, kuten avohakkuu tai puuston istuttaminen.” Bioenergia ry katsoo, että tällaisten lisälinjausten tekeminen kuuluu pikemmin lakiin kuin asetukseen.

Sääntelyn ennakoitavuus ja suojelua vaativien luontotyyppien tunnistaminen

Useissa luonnonsuojelulain uudistamisen yhteydessä annetuissa lausunnoissa kiinnitettiin aiheellisesti huomiota sääntelyn ennakoitavuuteen ja siihen, millaiset mahdollisuudet maanomistajilla on tunnistaa tiukasti suojeltujen luontotyyppien esiintymät omistamillaan alueilla.

Myös perustuslakivaliokunta piti tärkeänä, että erityistä huomiota kiinnitetään tiukasti suojeltujen luontotyyppien tehokkaaseen inventointiin ja tietojen tallentamiseen luonnonsuojelun tietojärjestelmään. Joidenkin luontotyyppien suojeltavien kasvilajien ja selkärangattomien tunnistaminen edellyttää sellaista lajintuntemusta, jota on lopulta vain harvalla luontokartoittajallakaan. Luonnonsuojelulain käsittelyn yhteydessä ympäristövaliokunnan kanta oli, että viranomaisen vastuulla on informoida maanomistajaa tiukasti suojellusta luontotyyppistä, lajeista ja niiden heikentämiskiellosta. Bioenergia ry:n mielestä tämä on hyvin perusteltua. Maanomistajalla ei voi olla velvollisuutta tutustua asiaa koskeviin tietorekistereihin ja tehdä niistä asiantuntijuutta vaativia johtopäätöksiä, vaan viranomaisen tulee informoida tiukasti suojeltujen luontotyyppien ja lajien sijainneista asian selvitettyään.

Luonnonsuojeluasetuksen perustelumuistion luonnoksen mukaan vastuuta kuitenkin siirtyy maanomistajalle tunnistaa tiukasti suojellut luontotyypit. Luontotyypin tarkka määrittely lainsäädännössä ei auta maanomistajaa tunnistamaan tiettyä aluetta tiukasti suojelluksi luontotyyppiä. Bioenergia ry tukee luonnonsuojelulain käsittelyn yhteydessä esiintuotua ja myös ympäristövaliokunnan kantaa, että maanomistajaa tulee informoida hänen omistamallaan alueella olevasta suojellun luontotyypin esiintymästä. Perustelumuistion luonnoksen mukaan ympäristöministeriö antaa ELY-keskuksille ohjekirjeen tiukasti suojeltujen luontotyyppien tunnistamisesta ja maanomistajien tiedottamisesta, mikä on hyvä asia, jos se vielä toteutuu nopealla aikataululla ottaen huomioon luonnonsuojelulain voimaantulon jo 1.6.2023. Tämä edellyttäisi mm. luontotyyppien esiintymien inventointia viipymättä ja riittävien resurssien varaamista, mikä todennäköisesti toteutuu vasta luonnonsuojelulain jo tultua muodollisesti voimaan.

Luonnonsuojelualueiden hankinta

Luonnonsuojeluasetusluonnoksen 12 § näyttäisi ristiriitaiselta uuden luonnonsuojelulain kanssa. Asetusluonnoksen 12.1 §:n mukaan ympäristöministeriö päättäisi luonnonsuojelutarkoituksiin käytettävien alueiden hankkimisesta valtiolle, mutta kesäkuun alussa voimaantulevan luonnonsuojelulain 108.1 §:n mukaan ELY-keskuksille ja Metsähallitukselle kuuluu alueiden hankinta luonnonsuojelutarkoituksiin. Lausuntopalautteen myötä tällainen ristiriita asetustalonnoksessa tulee korjata luonnonsuojelulain mukaiseksi, jotta viranomaisten toimivaltaan ja tehtäviin liittyvät asiat olisivat yksiselitteisiä lakia sovellettaessa.

Lisätietoja Bioenergia ry:n lausunnosta antaa toimialapäällikkö Hannu Salo,
etunimi.sukunimi@bioenergia.fi

Helsingissä 28.4.2023

Harri Laurikka

toimitusjohtaja

Bioenergia ry

Laurikka Harri
Bioenergia ry

Salo Hannu
Bioenergia ry